

Ministerie van OCW
t.a.v. de staatssecretaris
Mw. G. Uslu
Postbus 12652
2500 DP 'S-GRAVENHAGE

Datum
13 april 2022
Kenmerk
TLD/U202200307
Telefoon
070-373 8393
Bijlage(n)
-

Onderwerp

Lokale media en het coalitieakkoord

Geachte mevrouw Uslu,

Ik dank u van harte voor uw uitnodiging om op 25 april aanstaande met u, de Stichting NLPO en VNG van gedachten te wisselen over het lokale mediabeleid.

Het onderwerp ligt ons na aan het hart. Lokale media zijn in onze ogen een onmisbaar onderdeel van de checks-and-balances in een gezond democratisch staatsbestel en een belangrijke bindende factor in de lokale gemeenschappen. Niet voor niets hebben wij in 2019 een expertiseteam samengesteld om zich te buigen over de kansen en barrières voor de ontwikkeling van lokale media in den brede, met ook bijzondere aandacht voor de lokale omroep. Begin april maakten wij bovendien de eerste stap met zo'n 25 organisaties en personen om een coalitie te vormen die de geconstateerde problematiek uit het expertiserapport en andere rapporten te lijf wil gaan. Via uw ambtelijke ondersteuning hebben wij u van harte uitgenodigd deel te nemen in deze coalitie.

Met genoegen hebben de VNG en NLPO kennis genomen van die teksten in het regeerakkoord die over de versterking van de lokale media gaan. De structurele uitbreiding van het budget met 30 miljoen jaarlijks is immers een rechtstreeks gevolg van de recent verschenen adviezen op het gebied van lokale media van de ROB en RvC ("Lokale media: niet te missen"), het Stimuleringsfonds voor de Journalistiek ("Lokale omroepen op stoom: de weg naar professionalisering"), KWINK Groep ("Beleidsvaluatieonderzoek Streekomroepvorming") en van het hierboven al even aangehaalde VNG Expertiseteam Vitalisering Lokale Journalistiek ("Wachten kan niet meer").

VNG en NLPO trekken al vele jaren gezamenlijk op waar het gaat om het stimuleren en faciliteren van lokale media-instellingen en het vergroten van hun professionaliteit en continuïteit. Hiertoe sloten wij meerdere malen convenanten met elkaar. Doel: op basis van een invulling van het begrip Lokaal Toereikend Media Aanbod [LTMA] (de Mediawet vult dit begrip immers niet in; minister Van Bijsterveldt van OCW riep VNG en NLPO/OLON in 2010 op die invulling gezamenlijk te maken) te komen tot zo'n 80 streekomroepen om binnen 344 gemeenten een dekkend lokaal media-aanbod te verzorgen. De eerste aanzetten tot professionalisering door middel van streekomroepvorming zijn overigens samen met uw ministerie gedaan, mede op basis van een uitgebreid onderzoek naar de streekomroepvorming in Nederland dat in opdracht van uw ministerie in 2009 werd uitgevoerd.

Die streekomroepvorming is inmiddels een heel eind op weg, onder meer dankzij structurele steun van OCW aan de NLPO om dit proces te versnellen. In ruim 30 van de 80 gevallen werken gemeenten inmiddels volledig samen aan een omroep in streekverband, in ruim 40 wordt de samenwerking opgebouwd. En niet zonder reden. Een belangrijke aanleiding om tot streekomroepvorming over te gaan is om zo de condities te scheppen voor een *betaalbare* basisuitrusting per streek: lokale studioruimte, betaalde journalistieke krachten, aansturing van vrijwilligers, apparatuur, exploitatie van de omroepen en de vaste lasten voor uitzendingen via (digitale) radio, TV en het web. Het beschikbare bedrag dat vanuit het gemeentefonds hieraan door gemeenten kan worden verdeeld is ondanks de streekvorming nog steeds ontoereikend om in alle gevallen in een goede lokale publieke mediabasis te voorzien. Dat is ook in de respectievelijke adviesrapporten als conclusie getrokken. De ramingen lopen uiteen van 20-30 miljoen euro noodzakelijke verhoging structureel.

Onze gezamenlijke inspanningen van de voorbije jaren zijn ten slotte echter eindelijk beloond: in het regeerakkoord is een verhoging aangekondigd van structureel 30 miljoen voor lokale media. Niet geheel toevallig een bedrag dat duidelijk te verbinden is met de noodzaak de lokale mediainstellingen/streekomroepen structureel te gaan versterken tot een basisniveau dat wèl het LTMA in alle gemeenten kan verzorgen.

Het komt er nu dus op aan de besteding van deze structurele middelen snel en doelgericht uit te gaan voeren. Wij realiseren ons dat dat geen gemakkelijke opgave is. Er zijn voor de besteding van deze budgetuitbreiding op korte termijn plannen vereist om de middelen 2022 snel te kunnen besteden en ook voor de jaren daarna perspectief op besteding te verzorgen.

De eerste ambtelijke gesprekken die VNG en NLPO tot nu toe afzonderlijk voerden met OCW, stellen ons niet gerust op het punt van de eerste planvorming over de doelen en wijze van de besteding. Evenmin herkennen wij ons in uw recente reactie (kst-32827-242) op het verzoek van de Vaste Kamercommissie OCW. Er wordt in de idee-vorming bij OCW een vlucht genomen naar een subsidieregeling en het inzetten van het eigen Stimuleringsfonds voor de Journalistiek, terwijl wat ons betreft nu andere instrumenten nodig en effectiever zijn om te beantwoorden aan de ambitie van de generieke versterking van de lokale media.

Subsidie ter stimulering van de vernieuwing van de lokale journalistieke infrastructuur is in onze ogen niet het juiste middel voor het afronden en bestendigen van het reeds vele jaren lopende initiatief om via streekomroepen te komen tot een gezond Lokaal Toereikend Media Aanbod in alle gemeenten. Een ambitie die de VNG en NLPO in aanloop naar het coalitieakkoord duidelijk hebben bepleit. Daarentegen zien wij verschillende andere goede mogelijkheden, ook vanuit de ervaringen in het verleden.

In het coalitieakkoord staat overigens ook een opdracht om de nieuwe en huidige gelden voor lokale media-instellingen op termijn via een landelijke weg te verdelen aan de streekomroepen. Dat betekent dat een uitname uit het gemeentefonds zou plaatsvinden. Deze uitspraak vinden wij uitermate teleurstellend. De VNG spreekt zich namens de leden immers regelmatig uit tegen dit soort uitnames. Vooral wanneer het gaat om het bereiken van doelen die beter met lokale sturing dan met landelijke sturing te bereiken zijn.

Het faciliteren van het LTMA is zo'n lokaal doel in onze ogen: dat gebeurt specifiek per gemeente, per streek en per regio. Dikwijls blijkt ook, dat de beoogde doelen zoals in het coalitieakkoord zijn beoogd, op andere manieren zijn te bereiken.

Wij verkennen deze wegen graag met u in de nabije toekomst en maken daar graag afspraken over met u over de mogelijke alternatieven.

Reeds sinds het afsluiten van het Vernieuwingsconvenant Gemeenten – Lokale Omroepen trekken VNG en NLPO op dit dossier gezamenlijk op. Vanuit OCW is bovendien de behoefte geuit om samen op te trekken met 'het veld' en de stakeholders om te komen tot een structurele invulling van de extra middelen op lange termijn. We starten deze verkenning daarom graag samen in ons gesprek op 25 april, ondersteund met onze ervaringen uit het veld en vanuit onze achterbannen. Wij suggereren alvast drie fases.

Fase I: vliegende start 2022

Gezien het benodigd tempo en het voorkomen van kapitaalvernietiging bij de 20 door uw ambtsvoorganger reeds gestarte pilots voor de journalistieke professionalisering lokale publieke mediadiensten, ligt voor de korte termijn de strategie van 'laaghangend fruit' voor de hand, startend bij de gemeenten die al ver gevorderd zijn in de samenwerking op het gebied van de versterking van de lokale omroep door middel van streekvorming. We stellen voor dit te doen met de gemeenten en omroepen die reeds betrokken zijn bij de pilots. Het gaat primair om het bestendigen van de bestuurlijke en organisatorische samenwerking tussen gemeenten bij de uitvoering van de lokale mediaopdracht en het versterken van de technische en journalistieke basis van de betrokken lokale media-instelling. Dit helpt richting het duurzaam bereiken van de doelen (waaronder het bereiken van LTMA) en zal al snel tot concrete resultaten kunnen leiden.

Fase II: tussensituatie 2023-2024

Via de huidige systematieken voor het financieren van gemeentelijke taken denken wij dat het mogelijk is om snel te gaan werken aan de structurele verbetering van de basistoerusting van alle lokale media-instellingen/streekomroepen per gemeentelijk samenwerkingsverband. Gezien de achtergrond van de totstandkoming van de structurele budgetophoging ligt dat meer dan in de rede.

Fase III structurele situatie 2025 en verder

Een permanente situatie (waarbij ook betrokken is: wie verdeelt het budget over de ontvangers – een verschuiving van gemeenten naar rijksniveau? – en via welke sleutel) zal van wet- en regelgeving moeten worden voorzien. Deze noodzaak hoeft niet te betekenen dat er aan de structurele situatie niet alvast iets gebeurt. De rapporten liggen er al, de adviezen over hoe en wat te doen ook, evenals de door VNG en NLPO ontwikkelde instrumenten zoals het keurmerk, de normbegroting en een indeling voor de samenwerking tussen gemeenten (de zgn. streekvorming) op het lokale mediabeleid.

Dus met de implementatie die dient aan de doelen en uitgaat van wat de afgelopen jaren al is neergezet door VNG en NLPO, met steun van uw ministerie, kan nu wat ons betreft eindelijk een vliegende start gemaakt worden.

Graag gaan wij met u in gesprek om te komen tot een vlot proces en zodat een stevig bestuurlijk draagvlak kan ontstaan voor de korte termijn en voor de langere termijn. Waarbij recht wordt gedaan aan de gezamenlijke inspanningen van de Minister, de NLPO en VNG tot nu toe, zodat de al gestelde doelen om tot een LTMA te komen op betaalbare wijze nu ook daadwerkelijk bereikt kunnen worden door de mogelijkheden die het huidige coalitieakkoord nu biedt.

Met vriendelijke groet,
Mede namens Marc Visch, directeur-bestuurder NLPO

Pieter Jeroense
Directeur Lokale Democratie, Veiligheid en Recht
Plv. algemeen directeur VNG